

GOSPODINJA IN MATI

LETO 1942-XX

24. JUNIJA

ŠT. 26

VZGOJA

Vzgoja k poslušnosti

Mnogo lažje je, otroka že v najranejši dobi naučiti prave ubogljivosti, kakor pa pozneje pri svojeglavem, slabo vzgojenem trmoglavcu popravljati, kar smo zagrešili. Ni prav, če so starši otroku tirani, še bolj napak pa je, če se otrok nauči tiranizirati starše.

Ze dojenčka je treba naučiti, da ne bo kričal cele noči in motil vse družine pri spanju ter zahteval, da ga utrujena mati še ponoči hrani in ziblje. Usmiljenje pri zdravem kričaču ni umestno, le če je bolan ali moker, ga preglejmo in previjmo. V porodnišnicah odvzamejo ponoči materam otroke in le-ti se hitro privadijo na red. Cim manj otroka prenašaš in ziblješ, tem bolje za tebe in za njegovo poznejšo vzgojo.

Do sedmega leta mra otrok brezpogojno ubogati. Ko pa začne hoditi v šolo, se mu razvija um in mu že a par besedami lahko dopoveste, zakaj mora ubogati. Naj zato otrok ne vidi v vaših ukazih le vaše samovoljnosti in želje po oblasti, temveč naj čuti, da je tudi za njega samega potrebno, da vas uboga. Zato morajo biti vaši ukazi vselej dobro preiščeni in taki, da so otrokovi starosti primerni. Nikdar ne nalagajte otroku česa, kar je pretežko za njega. Najbolj narobe je, dati mu kup povelj naenkrat. Morda bo enega izvršil, vse druge pa nebože pozabil in ga boste zato po krivici kaznovali. Prav tako ni prav, če mu daste izvršiti kako delo, ne da bi se potem tudi prepričali, ali ga je res izvršil. Otroci kaj bistro doumejo neresnost ukazov in vas tudi pri resno mišljenih ne bodo več ubogali.

Zapovedujte otroku s prijaznimi besedami, brez kričanja. Če prvič ne uboga, ga drugič mirno opomnite, če pa se še tokrat noče zmeniti, ga ne pretepajte, ampak kaznujte na miren način. Najbolje je, če s kaznijo počakate nekaj ur ali celo do drugega dne. V prvem navalu jeze kaznovati ni dobro, ker je v vas še preveč osebne užaljenosti, ker otrok ni upošteval vaše avtoritete. Otroci pa tudi pri kaznovanju ne sme čutiti vaše nadvlade nad njim, ampak le vašo skrb in pravičnost ter žalost nad njegovo porednostjo. Občutljivemu otroku je že dovolj, če se par ur ne

zmenite za njega in ste tem ljubeznivejši z njegovimi brati in sestrami. Če pa ima bolj trdo kožo in se neubogljivost ponavlja, tedaj mu odtegnite kak priboljšek pri jedi. Stradati zaradi kazni ne sme, dovolj je, če ne dobi na kruh marmelade, če mora piti grenko kavo ali če mu daste manjši kos močnate jedi ali mu odtegnete sadje. Še bolj učinkovito je, če mora za kazen ostati doma, ko je hotel iti h kakšni prireditvi ali igri s tovariši, ali se mora odreči, da vas spremlja na sprehodu ali na kak prijeten obisk. Vse polno je takih malih kazni, ki otroka bolj občutno prizadenejo kakor pa šiba. V hišah, kjer nad otroci mnogo kriče in jih pretepajo, tam so navadno najbolj neubogljivi in trmašti otroci. Na kričanje se otrok sčasoma tako privadi, da ga niti ne sliši ne. S tempenjem pa postane še bolj trmoglav in zakrknjen ter maščevalen.

Nikoli pa ne smete pustiti otrokove neubogljivosti v nemar ali ga pozabiti kaznovati. Otroku se mora utrditi v spomin, da se vsaka neposlušnost prej ali slej kaznuje in mu je v lastno škodo.

Pri vsej tej vzgoji k ubogljivosti pa ne pozabite najvažnejšega, in to je vaš zgled. Zakaj naj otrok uboga nekaj, česar vi sami ne storite. Zakaj naj bo kaznovan za napako, ki jo vidi dan na dan stokrat ponavljano pri vas samih. Zato je dobro, če pazno nadzirate tudi sami sebe in da zapoveste otroku le to, kar tudi sami vršite. Ne mislim pri tem vseh tistih majhnih domačih del, ki jih otrok lahko naredi, ampak kako mu morete na primer zapovedati, da mora ob nedeljah k šolski maši, če sami nikoli ne greste v cerkev, kako ga morete kaznovati za laž, če se sami vpricho otroka nešteditokrat zlažete, kako ga naučiti poštenja, če vidi pri vas, da niste pošteni.

Od nekako petnajstega leta dalje popuščajte s strogostjo pri zapovedih. V teh letih išče otrok prijatelja, ki ga naj razume in z ljubeznijo vodi ter mu svetuje v zadevah, za katere še sam ni zrel. Kdo mu bo boljši prijatelj, če ne oče in mati. Če ste ga do teh let vzgojili k ubogljivosti, mu ni treba več tistega strogega zapovedovanja, ki ste ga bili vajeni prej. Vaš otrok dozoreva v celega človeka s svojo voljo in svojo razsodnostjo. Zato

Spričevalo gospodinji

Kakor hitro stopi človek v kako hišo ali stanovanje, si takoj lahko ustvari sodbo o gospodinji, o njenem čutu za snago in lepoto ter o njeni redoljubnosti.

Ze veža ali predsoba mnogo pove. Slabo spričevalo si daje gospodinja, ki pušča v veži razno ropotijo, na kateri se nabira prah. Tudi predsoba, kjer se po kotih valjajo blatni ali prašni čevlji, kjer je obešalnik poln obleke, plaščev in klobukov, ne daje nobene pohvale gospodinji. Veža in predsoba morata biti prav tako snažni kakor drugi prostori.

Drug prostor, ki priča o snažnosti ne samo gospodinje, ampak vse družine, je stranišče. Nekoč mi je bilo rečeno: Če hočeš vedeti, na kakšni kulturni stopnji je kaka družina, poglej, kako pazijo na snago v tem prostoru. Nobeno še tako pretirano razkožje v drugih prostorih ne bo zakrilo pomanj-

kljivosti, ki se opaža tu. Ta prostor ni nobena ahramba za staro in nerabno šaro ter za umazane cunje. Snaga je mnogo bolj kot drugod potrebna tukaj.

Se en prostor je, kjer moreš na prvi pogled spoznati gospodinjjo, in to je kuhinja. Kuhinja je duša vsakega gospodinjstva, zato mora biti negovana z ljubeznijo in gorečnostjo. Ni važno, da ima gospodinja lepo in moderno kuhinjsko opremo ter obilo lepe posode. Mnogo bolj važno je, da je kuhinja snažna in lepo urejena, tudi zjutraj, kadar gospodinja kuha. Nekatere gospodinje imajo navado, da naredijo v kuhinji celo revolucijo, kadar kuhajo, tako da si nihče takrat ne upa niti vstopiti. To pa gotovo ni najboljše spričevalo za gospodinjjo. Še mnogo bolj pa mora paziti na red in snago v kuhinji, če je ta obenem tudi jedilnica in družinska soba. Če taka kuhinja ni prijazna in privlačna, družinske člane kaj rado mika drugam.

Domači vrt

Špargljev mesec

Rožnik bi zelenjadarji lahko imenovali *špargljev mesec*. Zdaj je rezanje šparglja na dnevnem redu; kar da pridelka, ga da ta mesec. V enem prejšnjih člankov je bilo omenjeno, da uporabljamo le za palec debele in za dlan dolge poganjke. To pa zato, ker so tanjši poganjki preveč olesneli in neokueni. Ni pa s tem rečeno, da tudi teh poganjkov ne režemo. Obratno! Nujno je, da tudi tanke poganjke šparglja porežemo, sicer prav ti jemljejo hrano močnejšim. Je pa tudi nevarnost, da v njih odloži špargljev hrošč jajčeca. Zdaj torej ne pustimo še prav nobenih poganjkov do kresa (24. rožnika), ko prenehamo z rezanjem. Tedaj poženejo vsi poganjki, katere pustimo, da asimilirajo (vdihavajo) hranilne snovi iz zraka, ter s tem korenine okrepijo za prihodnje leto.

V tem času, ko s špargljem ne vemo kam, mislimo tudi na zimo. Vložimo ga čim več v kozarec ali pa v doze. Za vlaganje mora biti sveže in v hladu nabran. Znano je, da vsebujejo mlade špargljeve glavnice največ beljakovinskih snovi. Zato se zelo radi pokvarijo. Beljakovina se pretvori v mlečno ki-

slino, ki da jedi neprijetno kisel okus. Čeprav je kozarec ostal zaprt, vendar je špargelj v njem večkrat pokvarjen. Zato je bolje, če za vkuhanje namenjenemu šparglju mlade glavnice porežemo in vkhamo le trdnjše dele. Kozarce ali doze s špargljem khamo dalj, kot ostale zelenjad. Cimbolj svež in čim dalj steriliziran je špargelj, tem bolje se obdrži.

Kdor ima mlad špargljev nasad, mora gledati na to, da ni zapleveljen. Kjer manjkajo rastline, posadimo nove ter jih često zalivajmo, zlasti na lahkih tleh. Vse nepravilno razvite, bolehave rastlinice odstranimo, ker so največkrat napadene od špargljevega hrošča.

Zdaj pa še besedo o *zalivanju*. Vprav ta mesec, ko je vročina na višku, je treba temeljito zalivati, t. j. zemljo prepojititi z vodo. Površno škropljenje je samo za oko, rastlinam pa s tem nič ne koristimo. Zalivajmo torej s cevjo h koreninam in ne samo z razpršilcem.

Vse rastline, ki rabijo mnogo hranil, kot n. pr. zelje, kumare, paradižniki, zelena, večkrat zalivamo z gnojnicjo. Če so tla zelo izsušena, jih pred gnojenjem močno zalijemo, po gnojenju pa še poskropimo. Če bi zalivali samo z gnojnicjo brez zalivanja, se korenine »ožgo«.

Cvet cvetače pokrijemo z listi, da ostane bel in da tvori lepo glavo. Tudi obiranje *rabarbare* bomo sredi meseca zaključili. Rastlina je močno oslABLJENA, zato ji dodamo h koreninam vlečan gnoj ali kompostno zemljo.

je v teh letih tako silno občutljiv, če le preveč občuti nategnjene brzde. Popuščajte mu, v kolikor sprevidite, da ima prav. S toliko večjo resnostjo pa mu dokažite, če nima prav. Morate mu biti v tej dobi ne samo oče in mati, ampak tudi brat in sestra, prijatelj in tovariš obenem.

Pazimo pa pri kopanju, da ne poškodujemo korenin.

Kumare je treba močno zalivati s toplo, postano vodo.

Paradižnik pinciramo, t. j. vse zalistne vrške odčepnemo, da ne jemljejo po nepotrebnem hrane. Pustimo le dva vrha, ki ju privežemo h kolu v obliki osnice in ne pretrdo.

Če smo *grah* že obrali, podkopljemo pri štihanju zelenje, ki je zelo dobro gnojilo — tako imenovani zeleni gnoj.

Najlepše v cvetličnem vrtu so pač *vrtnice*. V polnem cvetu so, zato jim posvetimo nekoliko več nege. V vročih dneh jih poskropimo s pogreto vodo. To dobro de rastlini, škoduje pa škodljivcem v njih razvoju. Čim več cvetja režimo za sobe, toda ne s predolgimi peclji, ker tako odrežemo preveč cvetnih očes. Tudi odcvetela stebila takoj odstranimo in sicer z dvema listoma. Iz drugih očes se delajo spet novi cvetovi, tako da imamo cvetje do jeseni. Tudi vrtnicam je dobro v tem času gnojiti s tekočim gnojem. Zemljo okrog njih zrahljamo ter po možnosti pokrijemo s kako rahlo, vlago zadržujočo tvarino (gnoj, kompost, šota, dražje itd.).

Grahorico in *okrasni slak* lahko še sejemo v lončke. Pozneje jih posadimo na odcvetela, prazna mesta.

Dalije ali georgine imajo že močne poganjke. Če hočemo vzgojiti res velike cvetove, pustimo pri eni rastlini le 2—3 poganjke. Kar je slabotnejših, jih odlomimo in zavržemo. Če se nam jih zdi škoda zavržeti in so poganjki lepi, ne preslabotni, lahko nare-

dimo iz njih podtaknjence. Prav tako ravnamo z *velikocvetnimi krizantemami*.

Kakor ves drugi vrt, je treba tudi cvetlice močno zalivati, pogosto okopavati in pletiti.

Izmed škodljivcev so najbolj nadležne *listne uši*, ki se zdaj v tisočih pojavljajo. Najuspešneje jih zatiramo s stiskanjem in s tem, da nastavljam lepšje pasove. Zelene listne uši so namreč nekakšne kravice *mravelj*, ker izločajo sladek sok, ki mravljam zelo ugaja. Mravlje jih prenašajo na mlade poganjke. Zato je umestno, da zatiramo tudi te. Velika sovražnica zelenih listnih uši je pikapolonica, ki jih pridno uničuje. Izmed kemičnih sredstev za zatiranje listnih uši je še najboljši tobačni izvleček. Tega razredčimo v vodi, dodamo po možnosti nekoliko mazavega mila, da se tekočina rajše oprime listov. Mnogo škode povzroča *žičar* s tem, da obje korenine. Ta majhen, rjav, trdoživ črv se zadržuje le v zemlji. Lovimo ga na koščke krompirja, ki ga potaknemo sem in tja v zemljo. S palčko, ki smo jo zateknili v krompir, potegnemo gomolj iz zemlje, ter vse v njem se nahajajoče črve zmečkamo. Tudi sem in tja za vabo nasajena solata je dobra past za žičarja.

Kapusov belin odlaga zdaj svoja jajčeca na spodnjo stran listov raznih rastlin. Vse ličinke je treba takoj zmečkati, ker iz njih izlegle gosenice lahko nastopijo v taki množini, da uničijo cele zeljnate nasade. Spominimo se na leto 1937!

O vseh vrtnih delih vodimo vsaj tedenske zapiske, ter o svojih uspehih oz. neuspehih obvestimo sadjarsko-vrtnarsko društvo. Na ta način gredo izkušnje posameznika v korist splošnosti.

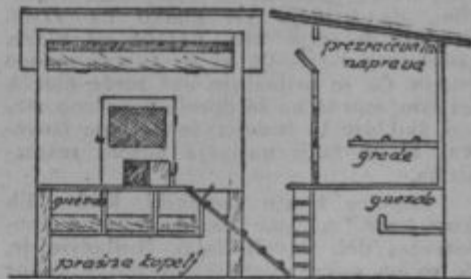

PERUTNINA

Kakšna naj bo majhna kurnica

Tudi majhno kurnico moramo napraviti takšno, da odgovarja svojemu namenu. Dolžino in širino kurnice določimo po številu kokoši, ki jih nameravamo rediti. Običajno računamo 1 kvad. meter površine za 3—4 kokoši. Najcenejša kurnica je lesena. Ako so deske tanke, naj bodo stene dvojne (3—4 cm narazen). Med nje natačimo žaganje, pepel, šotni ali česlov drobir. Tudi streba ne sme biti prešibka. Za male kokošnjake je najboljša enokapnica. Prav tako so tudi tla lesena. Namažemo jih s katranom in potresemo s mivko. Ako ne objemjo sten na zunanji strani s strešno lepenko, jih namažemo s karbolinijem. Tudi leseno streho prekrijemo s strešno lepenko. Važno je prezračevanje kurnice. V ta namen napravimo zgoraj odprtino z zaklopem ki ga po potrebi več ali manj odpremo. V prednji steni namestimo

vrata z dovoľ velikim oknom. Pozimi natakamo etekleno šipo, poleti pa okvir z mrežo. V kurnici napravimo grede, na katerih kokoši prenočujejo. Grede naj bodo 5—6 cm široke s posnetimi robovi in 70 cm nad tlemi. Višina najmanjše kurnice bodi vsaj 1,70—2 m. Grede so 30—40 cm vsakehi, prav toliko znaša razdalja grede od stene. Pod

gredami nameštimo deako za blato, ki jo vsak dan očistimo in potresemo s pepelom. Važna naprava je kontrolno gnezdo. Dve gnezdi zadostujeta za 6—8 kokoši; 5—6 gnezd pa za družino do 20 kokoši nesnic. Slika nam nazorno kaže majhno kurnico, ki je povsem praktična. Zadnja in stranski steni segajo do tal in tvorijo pod kurnico zaščiten prostor, kjer se kokoši zadržujejo ob slabem vremenu. Tu so lahko tudi nameščena gnezda. Tla so posuta z mivko. Na sprednji strani so vrata z vhodom in zaklopecem ter steklenim odnosno mrežastim oknom. Po poševni deski z nabitymi letvicami pride kokoš v kurnico. Če je le mogoče, postavimo kurnico na južno stran.

Naše postelje

2. Posteljni vložki. Ti so: žimnica, slamnjača ali pernica ter blazine. Najboljša in najtrpežnejša je žimnica, polnjena z dobro konjsko žimo. Ponekod imajo še po dve žimnici, spodnjo na vzmeti in zgornjo brez vzmeti. Za dobro posteljo pa nista potrebni dve žimnici. Če imamo v posteljniku mrežo, zadostuje le gornja žimnica, a ta naj bo nekoliko debelejša in bolje napolnjena. Žimnica na vzmeti je nepraktična. Prvič je pripeta na lesen okvir in se ob čiščenju težko prenaša, drugič se zaradi vzmeti ne more poljubno razstaviti in jo je tako zelo težko čistiti, če nam je po nesreči zašel v posteljo kak mrčes.

Navadna žimnica naj bo trodelna, kar ima dvojno praktično vrednost. Prvič posamezne dele lažje prenašamo na sonce in jih stepamo, drugič jih lahko v posteljniku premenjavamo. Vedeti moramo, da se žimnica najhitreje obrabi v sredini, kjer prenaša največjo težo speče osebe, dočim ostaneta skrajna dela žimnice mnogo dlje dobra. Zato naj bo od treh delov vsak del le nekaj časa v sredini, da pridejo vsi enako na vrsto. Srednji del trpi tud: največ od vlage, posebno pri ljudeh, ki se ponoči mnogo potijo. Če se prihodnjo noč vleže človek na isto, morda ne še docela posušeno mesto, škoduje to žimnici, še bolj pa človeku, ki se tako najlažje nalezne revmatizma.

Žimnice šivajo tapetniki. Kadar jih kupujemo, moramo paziti, da bodo posamezni deli dovolj dolgi. Najboljše je, če so po nekaj centimetrov daljši kakor je ena tretjina posteljnika, zato da se v posteljniku čvrsto stisnejo skupaj in ne ostane med deli presledek ter ne piha mrzel zrak od spodaj na spečega. Spretna gospodinja si žimnice tudi sama lahko sešije. Navodilo priobčimo drugič.

Žimnice je treba vsaj vsakih pet let razdejati, žimo in blago oprati ter znova

sešiti in napolniti. Zimo operemo tako, da jo denemo v večjo kad ali banjo ter polijemo z vročo milnico ter nekajkrat oplaknemo v mrzli vodi. Ko je suha, jo na novo prerahljamo.

Ker je žima zelo draga, devajo manj premožni v svoje žimnice morsko travo ali safrike, ki pa je le slab nadomestek žime, se hitro zdrobi, zelo praši in jo je treba čez nekaj let že popolnoma izmenjati z drugo. Kdor zmore, se mu bolje izplača enkratni večji izdatek za pravo, dobro konjsko žimo.

Slamnjača. Kdor nima denarja za žimo, a ima doma koruzno slamo, naj rajši a to napolni svoje postelje. Na kmetih kjer pridelujejo koruzo, je to kaj lahko. Tako pridejo do cenejših in boljših postelj, kakor da jih polnijo z morsko travo. In lažje je tudi izmenjajo.

Slamnjače šivamo le v enem kosu, preprosto, kakor sešijemo vreče. Trije deli so tu nepotrebni, ker slamo lahko vsak dan prerahljamo in premenjamo iz enega kota vreče v drugi. Slamnjačo sešijemo iz enakega blaga kakor žimnico. Ukrojimo jo tako dolgo in široko, kakor je postelja, a vračunati moramo seveda pri dolžini in širini še nekoliko zaven, kolikor naj bo slamnjača visoka ter računati dodatek za šiv. Na eni strani, najboljše pri šiirnski, pustimo slamnjačo do ene tretjine odprto, da jo lahko polnimo. Sešijemo seveda na narobni strani.

Kako odbiramo koruzno slamo? Vse trde in umazane dele odstranimo in pustimo le bele, lepe notranje liste, ki so blize koruznemu zrnju. Te liste še po dolgem raztrgamo v drobnejše trakove. Čim temeljiteje opravimo to delo, tem prijetnejše bomo spali. Dobro je, če slamo operemo, preden napolnimo z njo slamnjačo. Operemo jo tako, kakor smo povedali o žimi in jo posušimo na soncu. Ko smo napolnili pripravljeno slamnjačo, jo docela zašijemo in vložimo v posteljnik. Mesto koruzne slame v sili zadostuje tud: dobro presušeno seno, ki vrh tega še prijetno diši. Otrokom polnimo postelje le z domačo slamo.

Nasveti za dom

Če se moška obleka svetli, posebno hlače, likaj jo tako, da položiš na obleko krpo, namočeno v vodi, ki si ji prillila nekoliko kisa. Krpo moraš ožeti in likati le toliko, da se razvije para. Ne sme se pa popolnoma posušiti.

Moški klobuki se ne prepotijo, če deneš pod usnje v klobuku etanjolni papir, usnje pa večkrat izbrišiš s špiritom.

Hlače se spodaj ne cesrajo, ako jih spodaj podšiješ s trakom temnega usnja od rokavica. Tako se ne drgnejo več ob čevlje.